

LIGA ROMÂNĂ

REVISTĂ SĂPTĂMÎNALĂ

PENTRU

INTERESELE UNITĂȚII CULTURALE A TUTUROR ROMÂNILOR

APARE ÎN FIE-CARE DUMINECĂ

Anul IV — No. 4.

24 Ianuarie 1899.

O ZI DE ÎNALȚARE

— 24 Ianuarie 1859—1899 —

Mîne se împlinesc patruzeci de ani de la unirea definitivă a țărilor surori, Moldova și Muntenia, sub un singur Domn.

Ceea-ce în vremuri grele și îndepărtate fusese numai un dor vag și tainic al câtorva suflete de elită, ceea-ce constituia mai târziu idealul unei pleiade de eroi ai gândirii și ai sentimentului, ideea care se prefăcu în cele din urmă în aspirațiunea elementară a tuturor claselor sociale din cele două țări, ideea mare și sfântă a unirii Principatelor Române — se întrupă în aceasta zi și deschise astfel poporului românesc calea progresului.

Se realizează astfel un dor adînc și mare, ce pînă atunci multora li se părea un ideal pierdut în noaptea unui viitor lung și plin de nedumire.

Iar dacă, cu toate acestea sceptice vederi, cu toate dificultățile ce creșteau neconținut, unirea se făcu, explicarea trebuie să o găsim în faptul, că aceasta idee de mîntuire a neamului românesc pornise din sînul unei generațiuni de patrioți în toată puterea cuvîntului.

Afară de cîțiva diplomați, nime nu ne cunoștea în lumea cultă, nime nu ne da atenție, nime nu se preocupa de noi și de netăgăduita importanță politică ce o avem noi, ca sentinela înaintată în Orient a Latinismului. Pleiada Bălceștilor, Ghiculeștilor, Cîmpinenilor, Goleștilor ș. a. gruparea aceasta de oameni tineri dar luminați și geloși de mărirea neamului lor isbuti, prin stăruință de fer și sacrificii enorme, să deștepte Europa întregă și s'o facă a vedea dreptatea cauzei române și însemnătatea politică ce era, ca țările acestea să fie unite și să formeze un focular de civilizațiune care să proiecteze razele sale binefăcătoare în aceste părți întunecoase ale Răsăritului european. Alexandru Ioan Cuza, primul Domn al patriei atunci unite, simboliza astfel prima fază de dezvoltare a Statului nostru modern.

Geniul bun al Românismului care inspiră pe înaintașii noștri, a vroit, ca dezvoltarea mai departe a Statului nostru să se facă sub sceptrul unei odrasle viguroase din Dinastia Hohenzollern, și faptele ne vădesc, că aceasta a doua fază a înaintării noastre constituie epoca cea mai glorioasă în istoria celor două țări.

Sub conducerea blîndă și înțeleaptă a Domnului și apoi Regelui nostru

Carol, România a făcut progrese pe cari acum cincizeci de ani nici fantazia cea mai vie nu și-le ar fi putut închipui.

Cu toate acestea, noi, o altă generație, deși vedem deosebirea ce există între ziua de azi și cea de atunci, suntem departe de a fi mulțumiți. Dar ar și fi un semn întristător, dacă, beneficiind în tignă de roadele muncii titanice a predecesorilor nostri, am crede, că noi nu mai avem să ne preocupăm de nimic, de cât cel mult de satisfacerea pornirilor și dorințelor noastre de ordin material. Vor fi și între noi oameni, cari, orbiți de starea noastră de azi, cum ni se presintă ea în comparație cu trecutul, cred ca ar *trebui* să ne simțim pe deplin mulțumiți și — «*să ne căutăm de treburi*». Nevrednici am fi de memoria părinților nostri, dacă, înjosindu-ne la asemenea considerații materialiste, ne-am arăta incapabili de a înțelege, că munca lor și jertfele lor ne impun ca cea mai înaltă datorie de a face, sub acest raport, cel puțin cât au făcut ei, și chiar mai mult.

Oamenii din generația care a făcut unirea, nu aveau bogăția de cunoștințe pe care ne vom fi închipuind că o avem noi, căci ei, care se sacrificară tocmăi pentru ca noi, urmașii lor să putem înainta mai repede și mai ușor ca ei, eșiseră din școli mai simplu organizate decât ale noastre. Dar din acele școli, primitive dacă voiți, ei eșiseră nu numai jurisprudenți, profesori și oameni de știință, ci mai ales și mai presus de toate *Români conștienți de datoriile lor naționale, patrioți învățiați, duși pe aripile entuziasmului în sferile supreme ale idea-*

lului și astfel totdeauna desinteresăți, și gata de jertte pe altarul înălțării și al măririi pământului strămoșesc. Trăiau în mizerie, căci activitatea lor principală, grija lor în vremea zilei și grija lor în nopți lungi și nedormite aveau un singur și constant obiectiv: idealul național. Acesta îi încălzea și le întărea sufletul, când tremurau de frig, pribegi prin țări străine, necunoscuți și neînțeleși; când ura și prostia omenească li se puneau în cale și îi târa în noroi.

Când ne dăm deci seamă de însemnătatea aniversării de azi, să ne gândim la acea pleiadă de patrioți cari au pregătit-o; să ne aducem aminte, că ei au putut realiza *idei moderne* pentru-că au fost *conduși de virtuți antice*.

Să ne inspirăm de virtuțile lor și să avem în vedere, că opera lor măreață e totuș departe de a fi desăvârșită, cât timp afară de hotarele României libere gem milioane de suflete românești în lanțurile robiei.

Să stîrpim nepăsarea din rîndurile noastre și să ne gândim, că nu există o preocupățiune mai nobilă pentru noi, decât de a contribui din toate puterile noastre la asigurarea și cultura țării și paralel cu ea la emanciparea celor ce se găsesc încă în o stare mult mai grea, de cât era aceea, în care ne găseam noi cu câteva zeci de ani în urmă.

Ligist.

O FAPTĂ GENEROASĂ

Eliminarea domnului Lucian Bolcaș din facultățile Ungariei a produs și aici o generală indignare. Mulți însă se întrebuiau în ce mod practic s'ar putea veni în ajutorul nenorocitului tânăr, isbit în carieră și amenințat cu nimicirea întreg viitorului său?

Era o chestiune de colegialitate la mijloc. Studenții noștri universitari, cari au înțeles mai întiu întreaga gravitate a situațiunii colegului lor de peste munți, nu puteau să rămână un singur moment cu minile în sin în fața osindei brutale ce a lovit pe d. Bolcaș. Ei au înțeles imediat că au datorie de Români și de colegi de a sări cui toți în ajutorul confratelui lor.

Și imediat ei au pornit o subscripțiune în interesul lui, o subscripțiune care circula numai între ei, avu din prima zi un rezultat foarte îmbucurător pentru că a întrunit în douăzeci și patru de ore o sumă respectabilă.

În acest timp se svoni, că un patriot de inimă din București, om care «tace și face» în chestiunea națională, s'a oferit să dea victimei șovinismului maghiar o bursă spre a-și putea continua studiile în străinătate.

Ziarele politice au publicat deja această înveselitoare știre și nu ne rămâne de cit s'o înregistrăm și noi cu toată satisfacțiunea ce ea ne pricinuește. Acest Mecenas român este domnul *Sava Șomănescu*, unul din Români noștri cu inimă caldă pentru soarta fraților noștri schingiuiți de stăpînirile străine.

D. *Sava Șomănescu* face o faptă nobilă, care salvează viitorul unui tânăr inteligent și harnic, dar ne dă în același timp o pildă de adevărat patriotism, care va avea de sigur consecințe fericite. Este o dovadă de înaltă nobileță de suflet cînd un Român, pătruns adînc de dragostea de neam, gă-

sește în sine tăria civică de a aduce asemenea prinos pe altarul neamului său. Căci nu e vorba, că se dă bursă unui tânăr român, ci vorba e, că s'a aflat numai decît între noi un suflet generos, gata a jertfi cîte-va mii de lei ca să asigure Românilor obijduiți un luptător destoinic acum și în viitor, și ca să mențină neștirbită reputațiunea noastră de adevărat popor frate al Românilor de peste hotare.

Ținem să exprimăm și noi sentimentele noastre de vie grațitudine domnului *Sava Șomănescu* pentru această faptă românească și să-i dăm încredințarea, că jertfa pe care o aduce cu atîta promptitudine și cu atîta tact, încălzește pe toți Români și trezește în inimele lor cele mai sensibile coarde de conlucrare și abnegațiune pentru cauza mare a emancipării celor ce zac în sclăvie.

Cu chipul acesta, Maghiarii se pot convinge, că au comis și de astă dată o brutalitate și o ineptie. Nu numai că nu au izbutit să strivească pe un tânăr pe care îl credeau primejdios pentru politica lor barbară, dar, grație intervențiunii domnului *Sava Șomănescu*, i-au procurat prilejul de a-și continua și termina studiile în străinătate, la universități unde tronează obiectivitatea științelor și a literilor, iar nu hidra fanatismului de rasă.

Fie, ca generoasa faptă a venerabilului nostru concetățean să servească de îndemn tuturor cari doresc să înainteze în mod real cauza emancipării și solidarității tuturor Românilor.

NAȚIONALITATE ȘI RELIGIUNE

În Austria și în Ungaria tot mai mult se vădesc legăturile intime între conștiința națională și sentimentul religios. Desvoltarea ideii naționale a înaintat la popoarele din monarhia vecină

atît de mult, încît această idee covîrșește credința religioasă. Două exemple.

Germanii naționali (partidul *Schönerer Wolf*) din Austria nemulțumiți de soarta ce li s'a creat în timpul din urmă în Austria, au luat inițiativa de a face pe toți Germanii catolici de acolo să treacă la religiuuea protestantă, care represintă și sintetizează *ideia prusiană*. Deja se semnalează mai multe treceri la protestantism. Inițiatorii se gîndesc însă la o trecere *en masse*. Spre acest sfîrșit, ei fac o vie și întinsă propagandă. De aci încolo, vor trece tot *cîte 10.000 de Germani deodată* la religiunea protestantă. Indată ce numărul de zece mii va fi ajuns, se va face convertirea și că o puternică demonstrațiune politică în contra ultramontarilor germani din Austria, cari sprijinesc revendicările Cehilor.

Un alt cas. Acesta se petrecu în Ungaria. In comuna **Santova**, comit. *Bacibodrog*, preotul catolic, sub pretext că populația maghiară s'a înmulțit, a început să predice în continuu numai în limba ungurească în biserică. **Șocații** însă, (Slavii catolici), foarte numeroși în această comună, mai numeroși decît Maghiarii, s'au revoltat pentru aceasta și au luat hotărîrea să treacă toți la biserica gr.-orientală, la care aparțin Sirbii de prin împrejurimea lor. Pînă acum s'au declarat 1.200 de eșiți din sînul bisericeii rom.-catolice și trecuți la legea gr.-orientală. Acum se vorbește că însuși arhiepiscopul **Császka** va interveni personal pentru a face pace în biserică.

Politica nenorocită, pe care o fac guvernele din monarhia vecină, politică ce își bate joc de principiul egalei îndreptățiri, o să producă și minunea de a reinvia luptele religioare!

FORȚA ȘI LIBERTATEA

Doctrinile dreptului dinamic, al forței, și al dreptului libertății sunt tot atît de vechi ca sofistica grecească. *Trasimarc* definea justiția în chipul următor: «*ceea ce este profitabil celui mai tare*». *Eutidem* iarăși revendica pînă și libertatea de a vota «*pentru-contra*» în orice lucru. În timpurile moderne, englezul *Hobbes* a reluat teoria lui *Trasimarc* și a arătat că oamenii, fiind expuși în starea lor naturală unei lupte a tuturor contra tuturor, n'au ieșit din această stare și nu și-au putut da instituțiuni politice decît prin ascendența celui mai tare.

Puffendorf i-a respuns zicînd, că în starea lor primitivă oamenii erau egali, liberi, frați, și că printr'un fel de contract tacit s'au supus unii celoralți.

Și una și cealaltă dintre aceste teorii nu merită ca să ne oprim la ele. Le-am putea aplica cel mult principiul lui *Eutidem*: Fie-care din ele dovedește contrarul dela ceea ce vrea să probeze. Dacă dreptul celui mai tare este cauza păcii ce domnește între oameni, a trebuit atunci, pentru ca el să fie putut prevala ca cel mai slab să se fi bucurat de libertatea de a se supune, fără această libertate, el ar fi continuat lupta; mielul nu se supune lupului. Prin urmare, dacă între oameni domnește pacea, acestia o datoresc libertății iar nu puterii! — dar dacă libertatea este izvorul relațiilor pacifice dintre oameni, această libertate presupune că fie-care poate face ceea ce îi place; dar nimeni nu poate face ori-cei place fără ca pacea să înceteze imediat; deci, dacă pacea s'a statornicit, noi nu o datorim libertății celor mai slabi, ci autorității celor mai puternici.

Nu trebuie ca numele lui *Hobbes* sau

Puffendorf să ne impună mai mult ca ale lui Trasimarc și Eutidem.

Aceste feluri de raționamente sunt glume cari în filosofie se numesc sofisme, dar cari, în epoce de desorientare politică, dobîndesc o influență cu atît mai mare cu cît degradațiunea intelectuală, pe care o exprimă, e mai deplină.

Prin ce fel de montruoașă împreunare se găsesc oare două expresii atît de disparate ca *forța* și *dreptul* așa de intim legate, încît una nu constituie decît atributul celeilalte: *dreptul forței?* și, prin ce stranie uniune, se face, că *libertatea*, care este facultatea de a face un lucru sau altul, nu mai însemnează decît puțința de a face cutare lucru și nu altul. Nu există chestie pentru care să fie curs mai mult sînge omenesc și care să fi murdărit mai mult istoria omenirii.

* * *

Prin natura ei, ori-ce forță distruge; forțele naturale distrug starea lucrurilor ce li se împotrivesc; forțele omenești distrug obiceiurile, voințele, interesele altuia, ce le sunt opuse. Și ori ce forță, fie cea a gravitațiunii sau cea a șefului unei armate de un milion de oameni, se istovește în proporție directă cu cantitatea forței desfășurate. Acesta este caracterul forțelor, legea echilibrului lor.

În natură, forțele sunt fatale, inconștiente; în omenire, ele sunt brutale, oarbe; piatra ce cade, spada ce lovește, n'au nimic de a face cu dreptul. Natura dreptului tinde a clădi, natura forței tinde a distruge. De aceea, nu-i exact că forța primează dreptul. Acesta renăscînd fără încetare din sineși, biruește totdeauna forța. Între aceste două noțiuni este deci un antagonism, iar nu o uniune.

Și cu toate acestea, oamenii recunosc și proclamă dreptul de război, drepturile siguranței politice și private, iar exercițiul

tuturor acestor drepturi implică acțiunea forței. Oamenii revendică drepturi din obicei sau din tradițiuni seculare, precum și nenumărate drepturi din legi formale; iar în numele tuturor acestor drepturi ei s'au datat la toate violențele, dar ei au mai făcut din biruința forței lor sancțiunea drepturilor lor.

Unul atacă pe altul care se apără; puțin importă dacă sunt particulari, partide politice sau sociale, guvernăminte, State; nici-odată oamenii n'au făurit, nici măcar în luptele lor cele mai înverșunate, un drept din actele lor de violență. Totdeauna ei au căutat dreptul lor în motivele cari îi porneau spre violențe.

Nu lovitura de pumnal constituie un drept; fie-care ar putea-o da cînd și cum i-ar conveni; ci motivul, pentru care s'a dat lovitura, poate fi sau poate să fi fost un drept. Cu toată absurdă alianță a cuvîntelor ce se face cînd se vorbește despre un drept al forței, și cu toate sofismele ce se pot comite prin confuziunea lor, oamenii au distîns totdeauna în mod instinctiv forța de drept. Nu există un drept al forței.

Există drepturi cari autoriză a recurge la forță?

Sălbaticul omoară omul pentru o nimică: pentru piatră sclipitoare, pentru un fruct al unui pom; popoarele civilizate omoară oameni pentru cucerirea unei provincii: efecte de deosebită desvoltare și de civilizațiune deosebită. Cînd sălbaticul a isbutit să se înțeleagă întru citva cu deaproapele său spre a cultiva un pom sau spre a căpăta piatră sclipitoare, el nu-l mai omoară. Cînd un stat isbutește a convinge pe un altul că provincia rivnită de el nu valorează avantajile pe care i-le oferă în schimb și pe care acesta le primește, orce motiv de război dispăre. Cu progresul înțelegerii între oameni, civilizațiunea lor crește și motivele de a întrebuița forța dispăr. Dacă

nimeni nu ar atenta la viața semenilor săi, nu ar mai exista un drept de legitimitate apărare. Numai din lipsă de înțelegere oamenii invoacă motive din cari croesc apoi drepturi ce-i autoriză a întrebuița forța.

La rîndul lor, nici aceste motive nu constituiesc drepturi, precum nu constituie forța un drept.

Pretutindene și în totdeauna, cînd oamenii întîmpină dificultăți pe cari ei nu le pot birui printr'o înțelegere, ei recurg, spre a le învinge, la forță; aceasta este o necesitate a naturei lor. Ei aruncă în aer stîncă ce le stă în cale; ei msacrează pe semenii lor cari îi împiedică de a înainta, strîngîndu-se de gît tot atît de ușor pentru satisfacere a trebuințelor lor celor mai elementare ca și pentru stăpînirea pe continente sau pe mări, pentru interpretațiunea adevărului divin ca și pentru echilibrul individual sau internațional.

Dacă ei s'ar înțelege pentru a birui piedicele fizice, intelectuale sau morale cari se opun realizării trebuințelor, ambițiunilor său visurilor lor, ar da naștere unor drepturi și obligațiuni reale, uitînd motivele imaginare pe cari le consideră ca fiind drepturi.

Prin trebuință se explică judecățile contradictorii pe cari le aducem asupra drepturilor noastre și tot prin trebuință se explică și violențele pe cari le punem în practică. În lipsa unei înțelegeri asupra semnificațiunii și a valorii cuvintelor, ne închipuim, că forța este un drept, și în lipsa unei înțelegeri asupra drepturilor și obligațiunilor noastre adevărate noi ne facem înșine judecători ai propriilor noastre drepturi.

E o necesitate a omului de a gîndi cu ideile pe cari le are, de a simți cu afecțiunile ce-l stăpînesc; tot așa este o necesitate pentru viața lui, ca ea să fie protejată cînd este în primejdie, întocmai

precum e pentru State o necesitate de a menține siguranța interioară și exterioară, căci fără acestea ele nu ar putea să existe. Dar folosirea ideilor spre a gîndi, a afecțiunilor spre a simți, a membrilor spre a se apăra, întocmai ca acțiunea Statului de a se conserva nu sunt prin sineși drepturi, precum nu constituiesc drepturi nici pămîntul pe care omul locuiește, oceanul pe care el plutește cu corăbii; toate acestea sunt fenomene ale însăși naturei.

Dacă simplul fapt că gîndim, că simțim, trăim, locuim și plutim ar constitui drepturi, revendicațiunile noastre nu ar mai avea nici o margine. Oceanul e al meu, pămîntul îmi aparține mie, gîndirea mea e singură adevărată, simțimîntul meu e singurul drept, iar viața mea este măsura vieții altora. Nevoile firii noastre constituiesc așa de puține drepturi că oamenii s'au silit, în toate vremurile, a le regula. Din nevoia de a proceda după ideile pe care oamenii le au, după afecțiunile de care sunt stăpîniți, ei și-au făcut obiceiuri, datine și nenumerate legi care regulează viața socială și politică, întocmai precum ei au pus prin reciprocitatea drepturilor și obligațiunilor reale ordine în locuirea pămîntului, în navigarea oceanelor.

Adevărata sancțiune, adevărata justiție sunt în altă parte, atît din punctul de vedere a celor ce atacă ca și din al celor ce se apără. Dar apelul la forță, sub orice formă și în numele ori-cărei nevoi s'ar face, este sfîrșitul ori-cărui drept.

În definitiv, oamenii nu recunosc nici un drept; ei se servă de ea în virtutea unor anumite motive, pe acestea ei le reduc totdeauna la necesitatea de a recurge la forță în toate împrejurările, în cari reciprocitatea drepturilor și datoriiilor lor se poticnesc. Astfel se face, că ei confundă dreptul cu forța, trebuința cu dreptul și se combat neconținut, deși ei nu au ajuns

a se înțelege nici măcar asupra sensului expresiunilor și asupra valorii cuvintelor.

Tot ast-fel e și cu libertatea.

(Va urma.)

Notă. Din cauza unei greșeli de paginație în numărul trecut, articolul cu acest titlu a apărut ciuntit. Il publicăm dar în legătura lui firească.

Redacția.

O NOUĂ VOLNICIE

Vorba de un nou act de volnică ingerință a ministerului maghiar în autonomia liceului român de la Năsăud.

Singurul drept, pe care patronii și susținătorii aceluia liceu, — adică comisiunea și comitetul fondurilor școlastice năsăudene, — îl mai aveau garantat chiar în statutul impus de guvernul maghiar, adică: *'dreptul de a alege pe directorul și pe profesorii gimnasiului, s'a atacat într'un mod ne mai pomenit de volnic.*

Ministrul maghiar de culte și de instrucțiune publică printr'o ordinațiune adresată personal profesorului Ioan Gheție pur și simplu a destituit din post pe directorul provisor de pînă acum dr. Paul Tanco, și a numit în locul acestuia pe profesorul Ioan Gheție.

Ca bine să se înțeleagă lucrul, iată antecedentele: În Octombrie anul trecut depărtînd-se în fine din Năsăud faimosul Ciocan, fu încredințat dr. Paul Tanco cu conducerea provisorie a gimnasiului, iar în Decembrie comisiunea fondurilor școlastice năsăudene îl alege în toată regula pe dr. Tanco director definitiv. Acum se aștepta aprobarea și din partea ministrului de culte — bine înțeles: aprobarea alegei; — acest ministru însă, desconsiderînd în modul cel mai brusc votul comisiunii, în loc de aprobare trimite ucazul mai sus amintit, dînd prin el lovitura cea mii cumplită gimnasiului și fondurilor năsăudene.

După cum suntem informați, profesorului Gheție i s'a dat sfat din partea celor mai competenți bărbați, să abdică cu cinste și omenie dela vrednicia dubie, cu care îl investise ministrul maghiar și să nu se facă unealtă distrugătoare a acestuia. Dacă în d-l Gheție mai era și numai un singur picur de simț românesc, atunci el moralmente ar fi fost dator s'o facă aceasta numai decît. Dar n'a făcut-o și astfel a

dat din nou dovadă, că este *creatura urgisitului Ciocan*. Acum d-l Gheție fie numai tare, ca să-și poată purta consecințele triste și amare, ce au să urmeze pentru d-sa.

Patronatul institutelor românești năsăudene, inteligența română, — cu excepțiunea numai a vre-o cîtor-va indivizi slugarnici și nemernici, — precum și poporul nostru din întreg ținutul Năsăudului, sunt adînc indignați și înverșunați de atentatul acesta atît de arbitrar și volnic.

Comisiunea fondurilor năsăudene, — care constă din o sumă de bărbați vrednici, în frunte cu vicarul dr. Ioan Pop, — are acum sfînta datorință de a și apăra pînă la extrem *dreptul său cardinal, asigurat prin însăși subscrierea Majestații Sale Monarchului*; și fără amînare, cu energia recerută la atari casuri grave, are să protesteze solemn, și să întreprindă toți pașii, ca ministrul să-și retragă ordinațiunea sa ilegală.

PATRIOTISMUL

Nou înființata «*Ligă a patriei franceze*», — precum se vede Francezii nu se «*plictisesc*» așa de repede de a susține o Ligă, — a organizat deună zi o mare întrunire, la care d. Jules Lemaitre, unul din spiritele de elită ale Franței, a dezvoltat o conferință mult aplaudată. Subiectul ei este iubirea de patrie. Ziarul *Le Temps* dela 21 Ianuarie, publică această importantă conferință. Iată un resumat din ea.

Între legăturile morale, printre sentimentele cari ne unesc și fac să lucrăm în acord, cel d'întîi care trebuie afirmat e iubirea de patrie. Și totuși, această iubire de patrie — ignorată sau desprețuită de o minoritate de literați — e un sentiment natural și ușor. Nu e nici de cum amăgire pentru indivizi. Și, în sfîrșit, ea e de absolută necesitate pentru salvarea națiunii și deci și a indivizilor.

Sentimentul acesta e natural, ușor și dulce. Țăranii cei mai simpli își iubesc satul lor, cantonul lor, colțișorul lor de țară, și la ocaziune se laudă cu bogăția, cu fecunditatea, cu peisajele, cu tradițiunile și cu oamenii celebri ai lui, dacă sunt; într'un cuvînt cu avantajii de cari ei nu profită personal de cît prea puțin și de cari nu se bucură de cît în inchipuinea lor. Și, dacă sunt incapabili de a-și reprezenta Franța în toată întinderea și în trecutul ei, o iubesc însă vag pe întreaga Franță; fără să știe de ce, ei sunt adînc mișcați de cutare succes ce a obți-

nut Franța și de cutare înfringere ce a suferit la una sau două mii de leghe de satul lor.

Această viziune totală de tovărășie trecută și prezentă se precizează în creierii cei mai culti. Avem în noi înși-ne un fel de imagine a Franței, vastă și detaliată în spațiu și în timp; imaginea pământului, moșilor, apelor și orașelor ei, spiritelor și obiceiurilor ei, cortegiul oamenilor și cărților mari, a acțiunilor mari ale ei, o imagine geografică, istorică și morală a patriei, imagină așa de inseparabil legată de inteligența și inima noastră, în cât ideea micșorării sau ruperii ei ne e dureroasă și chiar insuportabilă.

Acest sentiment, această iubire, această bucurie sau suferință în idee, nu este o amăgire pentru individ, pentru că prin aceasta el își înobilează viața și ființa lui.

Colectivitatea valorează prin indivizi cari o formează, dar ea le oferă înapoi tot ceea ce ei i-au dat. O patrie tare menține ordinea; ea are sau poate să-și facă finanțele foarte regulate, un comerț înfloritor, o politică externă ușoară și demnă. Și sentimentul că ești membru într-o sănătoasă și puternică comunitate, coprinde în sine un generos orgoliu; încrederea în sine, gust de lucru, îndrăzneală și chiar desinteresare căci te devotezi de bună-voie unui grup uman, înfloritor și tare. În fine, această iubire de patrie ni se impune ca o necesitate absolută.

Trebue să-ți întinzi inima ta peste toată lumea, dar să nu o risipești, căci această risipire ar fi sterilă și periculoasă. Ar fi bine, ar trebui să dorim statele-unite ale Europei și frăția universală, dar pentru ca să nu fim victime și înșelați în această afacere, ar fi indispensabil ca toate popoarele să aibă același ideal ca noi.

Ar fi un moment rău ales de a fi slab patriot când toți vecinii noștri au o aplicațiune, o intensitate și o intransigență crescândă. Chiar socialiștii germani preferă de o mie de ori Germania, teoriilor lor. Și, intru cît privește pe Englezi, nu vreau să vă spun cu ce aer poartă în toată lumea mândria de a fi englez. Și apoi mai e un fapt: această iubire a oamenilor, a tuturor oamenilor, aproape în totdeauna se exercită către compatrioții noștri, pentru că în mijlocul lor trăim. Mai mult, aceste gândiri, cele mai generoase și mai largi, mai omenești, Franța nu le poate face să învingă în afară, de cât dacă este puternică (și am văzut-o destul de bine, vai!, în cele din urmă afaceri din Orient); ea nu poate fi puternică, de cât fiind iubită de

toți copiii ei. Acuma când ei ar pune într-aceasta puțină gelozie, puțină candoare, n-ai vedea într-asta un mare rău: adevărata iubire nu ar putea fi cu desăvârșire raționabilă și filosofică.

Patriotismul nostru este patriotismul soldaților Revoluției; e acela al lui Lamartine, Hugo, Michelet, Renan, în scrisorile-i către Strauss, vreau să spun că e chipul provisoriu cel mai practic, în care se poate iubi omenirea. Dar repet, că chipul acesta, nu avem puterea să ni-l alegem, el ni se impune de împrejurările istorice prezente, sub pedeapsa decăderii și morții.

Ascultați vorbele acestea ale lui Victor Hugo (ele sunt din 31 Octombrie 1871).

Noi toți avem, noi Francezii, o înclinare ca să fim mai mult oameni decât cetățeni, mai mult cosmopoliți decât naționaliști, mai mult frați ai întregii spețe, de cât fiii rasei locale. Să păstrăm această înclinare, care e bună. Dar să ne dăm socoteală că Franța nu e o patrie ca și ori-care alta, ea este motorul progresului, organismul civilizației, stîlpul omenirii și dacă s'ar clătina, totul se va sfărîma. Să stringem între noi, Francezi, legătura națională și să recunoaștem că sunt cazuri în cari cu chipul cel mai nemerit de a ne iubi patria, este să ne iubim familia și cel mai bun ca să ne iubim patria».

Cum suntem în mod clar într'unu din aceste ceasuri, Liga Patriei franceze va lupta, fără ură pentru persoane, dar cu tărie, contra tendințelor premature internaționaliste, pe cari nu trebue în nici un chip să le confundăm cu ceea ce Romanii Republicei, patrioți cam suspecti, numeau deja «mila neamului omenesc».

Noi am vrea să facem din iubirea de patrie un fel de religie. Aceasta e urgent. De treizeci de ani, aproape în toată Franța e o slăbire a credințelor religioase. Ce credință mai rămîne acestui popor? Ce principiu de acțiune desinteresat?... Morala raționalistă cam rece și abstractă, puțin convingătoare, nu lasă să apară gloatelor nici unul. Nu s'ar putea să fie încălzită și însuflețită, făcînd-o să intre într-o iubire de țară și arătînd că această iubire coincide aproape pretutindeni cu iubirea bine-lui moral?

A se subordona, și la trebuință, a se sacrifica unui lucru concret și prezent așa cum e patria, intereselor unei adunări de vii, și de morți — cu care se simte în comunitate, unei «biserici» (căci avem una) iubite, care își are sfinții săi: oamenii mari, minunile: Ioana d'Arc

și războaiele revoluției; biblie: operele marilor noștri scriitori; tradițiile: rolul ei precis și special onorabil în istoria lumii; aceasta se pare că e mai puțin pentru egoism, de cît să se supună injuncțiilor imperativului categoric și, în cele mai multe cazuri, tot același lucru. Virtutea fiind totdeauna învingerea de sine, efortarea, sacrificiul, acesta este sacrificiul cel mai lesnicios pentru că e acela în care cine-va are mai ușor iluzia că nu e despărțit de lucrul căruia se sacrifică, e acela în care abnegarea poate fi sfătuită și îndulcită mai mult și prin mîndrie și printr'o dragoste aproape fizică, care mișcă tot singele nostru...

Oh! cit ar fi de dorit ca, pentru ori-ce Francez, iubirea de țară să devină echivalentul moral al credinței confesionale pe care n'o mai au și al credinței filosofice pe care încă n'o au.

În consecință, domnilor, noi vom cinși și vom iubi armata, puterea și întărirea țării.

Asupra acestui lucru nu mai încap discuție. Din fericire, armata tot mai este, la noi, singura marea forță socială neatinsă. Așa cum e, cu toate neperfecțiunile ei (pe cari nu este oprit de a le îndrepta) ea prețuește mult și prin armamentul și prin oamenii ei. Din ce în ce ea își recrutează tot mai mult ofițerii din elita noastră intelectuală. Ceea ce știu despre ei (li iau în totalitatea lor și las la oparte ceea ce este într'adevăr neglijabil) este pe deplin asigurător. Ei lucrează, gîndesc: au în același timp știința și zelul sarcinei lor. Cei mai mulți consideră că această sarcină este, în parte, educatoare și se ocupe fără pedanterie, de moralul soldaților lor. Cred că mai cu seamă, dela ofițerii noștri cari au în acest moment între 30 și 45 de ani, noi putem să așteptăm mult. Ei sunt măduva cea mai curată și nervul Franței.

De altmintreli iubindu-i, ne iubim copiii noștri, frații noștri, prietenii noștri, ne iubim pe noi înși-ne. Inima noastră nu e deosebită de a armatei. Armata e națiunea adunată și în picioare ca să-și asigure propria ei durată. Poate că este prin marea majoritate a șefilor ei, ce e mai bun din națiune și prin soldații ei este rînd pe rînd națiunea întregă.

Virtuțile la practicarea cărora armata e necesară și în special menită, sunt cele mai vitale din toate și, dacă pot spune, cele mai tonice. Înainte de toate e curajul, e energia și răbdarea fizică; e sentimentul rafinat al cinstei; e primirea unei discipline aspră și strîmtă cu gîndul

ca să fie mai puternici toți la un loc, și devotamentul pînă la moarte intereselor primordiale ale comunității. E esențial pentru o țară ca aceste virtuți să nu inceteze de a fi cultivate în mod public. Armata este tribul sfînt care le păzește; trib deschis și în totdeauna reînnoit, care străbate una după alta, ca un botez al bărbăției lor, tinerile generații. (Aplauze).

Liga pentru patria franceză va iubi dar armata și ea nu se va teme să pună în această iubire puțină intransigență. Aces credit făcut armatei îi va fi de folos: ofițerii noștri vor voi tot mai mult să nu strice părerea ce o avem de ei. Și Liga, la trebuință, va apăra armata în potrive proiectelor care ar tiode să-i slăbiască organizarea, și de exemplu, să-i ridice sau să-i reducă jurisdicția ei proprie, care e una din condițiile chiar ale existenței ei.

INTRUNIREA NAȚIONALĂ DIN SALA „DACIA”

În urma injustei și revoltătoare *sentințe* pe care a dat-o ministrul instrucției publice din Ungaria *Vlasics*, condus de aceleași principii și sentimente șoviniste și netrebnice ca și poporul din care face parte; — *distinsului* și energicului student român dela Oradea-Mare, d-l *Lucian Bolcaș* pentru păcatul că și-a iubit prea mult neamul și legea;

Comitetul național studentesc din București, conștient de frumoasa lui chemare și datorie, a aflat cu cale de a convoca pe cetățenii capitalei într'o mare întrunire publică, în care pe de oparte să-și arate indignarea în contra scirboasei fapte ungurești, care ridică, de data asta unui bun român putința de a se valida în țara lui ca cetățean, iar de altă parte să arate în fața lumii solidaritatea de acțiunea ce întreprindem cu toții în lupta grea și sfîntă pentru realizarea aspirațiilor noastre naționale.

Faptul acesta ne înveselește cu atît mai mult cu cît chestiunea numită: *Bolcaș* angajînd onoarea și demnitatea studenților români de pre-tutendeni, a aflat un puternic echou în inimile lor din România liberă, chemați în primul rînd a da signalul de luptă în străinătate. Prin aceasta s'a dat o nouă dovadă de iubire și solidaritate națională.

Intrunirea s'a ținut în sala «*Dacia*» Duminecă, 17 Ianuarie, a. c., la orele 2 p. m.

În fața unui foarte numeros și ales public, compus în cea mai mare parte din studenți; — d-l *B. Demetrescu-Brăila*, președintele comitetului național studențesc — deschide întrunirea printr'un frumos și scurt cuvânt, arătând motivele pentru care au fost convocați cetățenii la întrunire.

Cetind apoi mai multe telegrame de adesiune, dintre cari cea a d-lui *I. N. Baboceanu-Droe*, vice-președintele societății «*Carpați*» a produs o adevărată furtună de aplause, — dă cuvântul simpaticului student *C. Mușescu*, membru în comitetul studențesc. D-sa, zice ca să arătăm țării și lumii întregi că dacă astăzi din nenorocire — chestia națională, este considerată de unii oamenii mici de suflet ca un instrument meschin — politic — studențimea universitară o consideră altcum mai românește — legătura de sînge este mai puternică decît ori-ce altă legătură diplomatică. — Espune apoi istoricul chestiei lui *Bolcaș* modul arbitrar și barbar, prin care el a fost pedepsit, eliminat fiind din toate universitățile din Ungaria și termină făcînd apel între aplausele entusiaste ale tuturor zicînd: *nu lăsați dragi Români, ca să se creadă fie pe un moment numai că fratele ajută peira fratelui său.*

Terminînd d. *Musescu*, d. președinte al întrunirii dă cuvîntul d-lor *V. Cancicov*, avocat, *I. Gr. Vulturescu* și *C. Solomonescu*, studenți, cari protestînd în termenii cei mai aspri în contra barbarilor ungurești, fac un călduros apel la inimile tuturor Românilor de a se grupa în jurul *Ligei*, instituțiune anume formată pentru a veni în ajutorul nenorociților frați de peste mîunți cari în zilele grele spre noi își îndrepta toată nădejdea lor, dela noi așteptînd ca să le ștergem lacrimile de durere prin sprijinul ce le-om întinde și prin îmbărbătarea ce le-om da prin aceasta.

Cuvintele calde ale oratorilor entusiasmînd sufletele celor prezenți, au produs la adresa celor ce le rosteau cele mai frumoase ovațiuni și aplause.

Să sperăm că ele se vor manifesta și în faptă, cuvintele și apelul oratorilor trup făcîndu-se.

La orele 4 p. m., sfîrșindu-se întrunirea, publicul la propunerea d-lui student *C. Solomonescu*, aranjîndu-se într'un impunător cortegiu pleacă în frunte cu drapelul studențesc, să manifesteze la locuința d-lui *Sava Șomănescu*, ge-

nerosul și marele bine-făcător, care a rezolvat afacerea *Bolcaș* așa de bine și de fericit

Această manifestare se impunea cu toată convingerea, unei fapte vrednice de apoteosat. Atunci cînd Ungurii în furia lor nebună, au voit să nimiciască pe unul dintre cei mai distinși tineri luptători de peste *Carpați*, d. *Sava Șomănescu*, suflet bun, inimă adevărat românească, a fost cel dintîiu, să nu zic singurul care aprețind jertfa ce *Bolcaș* a adus-o pe altarul națiunii noastre, mișcat de atîta voință și energia de caracter pe care a arătat-o acest tînar, și a propus solemn și sfînt de al întrefine la una din Universitățile popoarelor culte și civilizate (vorba d-sale) de unde mai tîrziu întorcîndu-se îmbogățit cu frumoase cunoștințe să fie unul din stîlpii românismului de peste mîunți.

Cortegul a parcurs str. *Carol*, *C. Victoriei*, str. *Regală*, *Italiană* pînă în *Str. Prudenții* la d. *Sava Șomănescu*, strigînd în decursul său «*trăiască Bolcaș*» «*trăiască d. Șomănescu*», și cîntînd. «*Deșteaptăte Române*, nemuritoarea operă a poetului nostru *Andrei Mureșianu*.

Ajungînd la locuința d-lui *Sava Șomănescu*, studentul *Măldărescu* ține un frumos discurs, în care arată dragostea ce studențime păstrează d-lui *Șomănescu*, pentru nobila d-sale faptă — făcută unuia diutre colegii noștri, vrednic de o atare recompensă. — Cu lacrimi în ochi venerabilul bătrîn *Somanescu* mulțumește publicului manifestant — spunînd, că d-sa prin hotărîrea și promisiunea ce și-a luat asuprași — își face o adevărată mîngăere și onoare, și că ar dori din inimă, «ca toți românii să-și facă datoria cînd interesele naționale ne-o cer aceasta,

Uralele de «să trăiască» d-l *Șomănescu* și familia d-sale, păreau că nu se mai sfîrșesc.

Așa știe Românul să resplătească faptele mărețe și naționale. Fie ca începutul frumos al d-lui *Șomănescu*, să aibă o serie întregă de imitatori. Într'o țară bogată ca *România* s'ar putea face multe pentru Românii asuprași. *Sus inimile, și la fapte!*

T.

Discursul d-lui *Ioan Gr. Vulturescu*, membru în comitetul național studențesc, ținut în întrunirea din sala «*Daciei*», Duminecă, 17 Ianuarie 1899.

Români!

Actuala formație a Austro-Ungariei, ori-cît de necesară ar fi exigentului echilibru european, este pentru noi: *sclavagiul Românilor de dincolo.*

Ori cît de amicale ar fi legăturile diplomatice între guvernul nostru și împărăția vecină, ori-cît de călduroase ar fi vizitele ce se schimbă între curtea de la Viena și cea de la București, alături de curentul oficial este un altul pornit din inima Românilor, rezultat al aspirațiilor noastre seculare.

Vor fi crezînd Ungurii în prietenia celor ce ne guvernează; dar cînd batalioanele slave vor călca pămîntul austro-maghiar; să tot strige dinșii: *Români, scăpați-ne.* «Nu putem» va fi răspunsul nostru.

Nu putem, pentru că atîtea veacuri de asuprire se sapă adînc în inima Românilor; nu putem, pentru că au vrut să ne răpească ce avem mai sfînt pe lume: *limba și credințele strămoșești. Cu pîngăritorii celor sfînte noi nu ne vom uni!*

Să nu uităm: că România de astăzi, cît ar fi de glorioasă și de avută, cît de fericită ar fi, este numai o parte din marele tot ce va forma odată neamul nostru. Să ne amintim marea zi, 24 Ianuarie, ce în curînd vom serba căci nu sunt mai puțin grele vremurile, de astăzi de cît cele de atunci; dar iată deosebirea între generația de acum și între bătrînii ce se adunase în casele Melinescului ori ale lui Costache Negri ca să înjghebe un plan de mînire pentru neamul lor.

Ei făcuseră din idealul nostru național o religie, un cult al fie-cărui, ei credeau în unirea țărilor suferiți și de aceea au avut curajul să le unească.

Noi, mulțumindu-ne cu un prezent mediu, ne-am ufat în lupta pentru trai, suntem coprinși de cel mai îngust egoism, și cîți își implinesc măcar ușoara datorie de a da neînsemnatul obol, cerut de Liga culturală.

Școalele românești se închid, dacă anumite condiții puse de legile ungurești nu sunt împlinite, școlii ungurești se deschid în locul lor, și cînd Românii de acolo ne cer sprijinul material pentru a ține piept dușmanului, ce să facă Liga cînd ajutorul d-voastră îi lipsește? De ne-am gîndi că în mijlocul înfocărilor noastre lupte politice, numai în Ligă se mai poate adăposti chestiunea națională, iar noi nu neunim cu toții să ridicăm și să întărim această instituție de salvare națională, am înțelege de ce generațiile viitoare vor avea drept să ne hulească.

Cît mai e încă vreme, să ne întoarcem ochii cătră Ligă și să i dăm sprijinul cerut, să ștergem îndoiala că pe acest măreț edificiu ar fălta steagul alb, ori cel roșu; și sădînd încrederea că numai *steagul tricolor* își are loc acolo.

Sunt ani de cînd ușile temniței maghiare se închideau peste conducătorii Românilor de dincolo; cît entusiasm era pe atunci, aproape divinizarea martirilor.

Ne așteptam ca la eșirea lor, să se deschidă lupta, și piepturile să lor fie pavăza neamului nostru.

Azi Lucaci nu e la închisoare, dar ce face cînd manifestul partidului național de acolo, de dînsul nu e iscălit? El ne-a dat atîtea speranțe, ne-a legănat în niște iluzii atît de frumoase, ce deveniseră aproape un orgoliu național, și tot el acum cîte-va zile aruncă des-nădejdea și desgustul printre noi, publicînd în ziare o scrisoare, prin care ne spunea că știe un trădător în chestia națională. La so-mația D-rului Mihali el n'a răspuns nimic.

Ne este greu să credem că în rîndurile noastre e vre-un trădător; au fost streini, în prietenia cărora să ne încredem, și cari ne-au trădat, dar de Românilor trădători noi nu știm încă!

Părinte Lucaci, de ce te arăți după atîta vreme să ne sfărâmi o iluzie mai mult și te retragi lăsîndu-ne îndoiala? De știi un trădător în chestia națională, arată-l fără teamă, și se va găsi cine să-l *omoare cu pietre*.

Dar în aste timpuri de șovăială, o rază de speranță ne sosește, din rîndurile tinerilor, un erou ne apare *Lucian Bolcaș*, al cărui curaj, al cărui devotament fără seamăn, a cărui jertfă întrece pe bătrînii, ce ne obicinuisem a admira, în lupta pentru revendicarea drepturilor naționale. La neînfrînta lui voinicie, Maghiarii au întrebuițat tot soiul de mijloace, azi îi ridică dreptul de a trăi pe pămîntul Ungariei.

Însă un bătrîn se ivește și îl ia ca pe copilul său, e *Sava Șomănescu*, al cărui patriotism, al cărui sacrificiu, laudăm noi astăzi.

De-ar fi aceasta începutul unor vremuri mai bune, preludiul unei armonii, ce s'ar stabili pe terîmul chestiei naționale!

Bănfystii și Apponistii ca să lovească în neamul nostru sunt Maghiarii. E vremea să

ne amintim de frumoasele cuvinte: «pînă cînd noi și voi, nu suntem cu toții Români».

Să fim Români și să ne facem datoria!

Studentii de peste munți

la

Universități străine

Raportul anual pe 1897—98 al societății «*Petru Maior*» a tinerimei universitare române de la Budapesta publică, între alte multe date și articole interesante, o tabelă statistică a studenților români la universitățile străine. E vorba deocamdată numai de tinerii români din Transilvania și Ungaria.

La universitatea din Budapesta erau anul trecut *182 de studenți români*, dintre cari 15 au urmat la facultatea catolică de teologie, 116 la drept, 25 la medicină, 16 la litere și științe, 9 la politehnică, 1 la farmacie.

La universitatea din Cluj erau *94 de studenți români*, dintre cari 63 la drept, 6 la litere și științe, 22 la medicină și 3 la farmacie.

La facultatea de drept din Oradea-Mare erau *51 de studenți români*.

La facultatea de drept din Debrețin erau *11*, la cea din Pressburg *4*, la cea din Eperjes *3*, la Academia de bele arte din Budapesta *2*, la Academia de comerț din Budapesta *3*, la Academia de montanistică din Șemniț *6*, la cea de foresterie tot de acolo *5*, la Academia de agronomie din Ung. Altenburg *3*.

Au fost dară *în total 380 de studenți români* la universitățile și școalele speciale superioare din Ungaria și Transilvania.

Au mai studiat apoi la universitatea din Viena *18 studenți români* de peste munți, la cea din Graz *11*, la Cernăuți *6*, la Academia de montanistică din Leoben *5*, la universitatea din Praga *2*.

În Lipsca erau *6*, în München *5* și în Stuttgart *2*.

În total erau deci 455 de studenți români din Transilvania și Ungaria la toate aceste universități și «Academii» cum se numesc acolo școalele speciale superioare.

Ar fi însă interesantă și o statistică a studenților români din țară cari cercetează universitățile din străinătate. Numărul acesta trebuie să fie de sigur mai mare.

SEMNELE VREMII

Multora li se va fi părînd foarte «încurcată» situația din Austro-Ungaria și nu vor fi înțelegînd, așa cu una cu două, cam unde au să iese lucrurile.

În privința aceasta, iată cum glăsuiesc oficioasele de la Budapesta și Viena. *Pesti Hirlap* zice într'un articol recent:

«Da, trebuie să recunoaștem, că guvernul baronului Bánffy e sguduit. E posibil chiar, că își va da demisia în curînd. Dar e imposibil să cadă fără glorie, și să cadă singur. Și ce e mai principal, caderea cabinetului nu e vre-o învingere a opoziției. Dacă se duce se întimplă pentru-că *politica Coroanei s'a schimbat*, și noua misiune reclamă oameni noi. Viitorul va arăta, că noua misiune fi-va în stare să satisfacă poftele celor-ce rîvnesc acum la moștenirea baronului Bánffy, și e întrebare și mai mare, că sentimentul națiunii (firește *maghiare!* R. fi-va el mulțumit cu oameni noi și cu direcția nouă».

Tot în acest înțeles, dar ceva mai precis, vorbește și *Reichswehr* în primul său de Duminecă și se știe, că *Reichswehr* stă aproape de cercurile guvernamentale din Viena.

«Reichswehr» spunea, că cu căderea lui Bánffy nu se va rezolva criza din Ungaria. Guvernul care-i va lua locul, va fi un guvern de tranziție, după care vor urma, în scurte intervaluri, alte guverne, multe, multe, pentru-că lupta de cristali-

sare abia acum se va începe în Ungaria.

«Reichswehr» își termină articolul astfel:

«Nu se va cere prea mare fantasmă, pentru a recunoaște, că între astfel de impregiurări și în fața astorfel de probleme, trebuie să se desvoalte în parlament o luptă decisivă, în care nu simpla chestie de putere va forma scopul luptei; ci care va avea să deslege chestia grea a sistemului de stat. În lupta aceasta vor ajunge la eficacitate forțele ținute legate atât de lungă vreme, ale naționalităților nemaghiare, și se poate că vor ajunge la o importanță decizătoare. Principiului unui stat național maghiar 'i-se va opune atunci întâiași-dată principiul egalei îndreptățiri naționale; forțele vechi ale existenței statului vor începe să se măsoare. Și abia lupta aceasta va putea aduce o determinare finală. Fericit e conducătorul de stat, a cărui privire trece peste luptele zilnice și rezultatele de zi și ajunge la această decizie finală.»

Solidaritate națională

D. Lucian Bolcaș a primit de la colegii săi români multe dovezi de simpatie, cu ocazia expulsării sale din Ungaria.

Studentii români din München i-au adresat următoarea scrisoare de înbărbătare :

Libertatea intelectuală e cel mai sfânt privilegiu al statului modern; ea determină propășirea culturală a unei națiuni. Legea e areopagul ei de pază și cine calcă preste aceste limite sancționate prin mii de jertfe sîngeroase, comite o faptă de condamnat.

Arbitrara ordinațiune ministerială care eschide pe bravul nostru frate Bolcaș dela toate școlile Ungariei, e una dintre cele mai nepomenite volnicii, de drepturile noastre. Această călcare de lege nu mai are obicinuitul caracter politic al atitor acte șoviniste de pînă acum, *acest pas este o invaziune sălbatică în lumea cîștigurilor noastre spirituale.*

Tu, care ai dus o salutară acțiune națională pășeștic și mai departe tot atât de brav pe calea apucată, lupta noastră e dreaptă și sfîntă, și trebuie să aducă la izbîndă pînă mai svîcnește în pepturile noastre acelaș singe, pînă mai lucește ochilor neștri acelaș ideal și pînă mai

avem pe un Hanibal la porțile munților noștri românești.

Iar față de acel edict rușinos și nedrept ridicăm categoric vocile noastre de protest, și' l' espunem întregii lumi culte.

München, 25 Ianuarie 1899.

Tinerimea română.

Der Föderalismus

vom

Standpunkte der Deutschen

Wir erhalten aus rumänischen Kreisen Ungarns folgenden Artikel :

Die «*Kölnische Zeitung*» hat neulich wieder einmal das Bedürfniss gefühlt, den Deutschen Österreichs ein nationales Programm anzubieten, indem sie ihnen altmütterlich zu Gemüte führt, sie müssten ja das Eine thun, das Andere nicht unterlassen.

Das Mütterchen von Köln mischt sich also direct in unsere innerpolitischen Verhältnisse ein, stellt allgemeine, unverrückbar seine sollende Grundsätze für das zu erstrebende Nationalitäten - Gleichgewicht in Österreich-Ungarn auf, betont zu wiederholten Malen und sehr eindringlich die Nothwendigkeit, die *Hegemonie des Magyarentums* in Ungarn müsse unbedingt und unter allen Umständen gewahrt werden, denn nur die Magyaren und die österreichischen Deutschen wären culturfähige, staatsbildende und -erhaltende Elemente, folglich, *last but not least* verlässliche Stützen des Dreibundes. Dieser doctrinären Befangenheit entsprechend, ergeht sich dann das Kölner Blatt in bodenlose Warnungen und Alarmrufe gegen den Föderalismus, der ja dem Habsburger Reiche und somit der Dreibundpolitik schon deshalb unheilbringend sein soll, weil ihm die russische und die polnisch-französische Presse Vorschub leistet.

Die angeführte Zeitung mischt sich da in Fragen ein, die sie einfach nichts angehen sollten und für deren sachliche Auffassung ihr jedenfalls das Verständniss abgeht. Wenn sie und ihre Hintermänner, und wären diese auch noch so hochstehende Diplomaten, an einer derart schwärmerischen Liebe für die magyarische Hegemonie laboriren, dass sie von ihr nicht lassen können, diese vielmehr als eine Naturnotwendigkeit für unse Monarchie darstellen, so beweisen sie nur, dass sie nicht wissen, wofür sie sich eigentlich exponiren. Diese magyarische Hegemonie und ihre Wirkungen auf die Dreibund-Politik im Orient kennen wir. Wenn das Kölner Welt-Blatt die Habsburger-Monarchie wirklich aufrechterhalten wissen will, dann erweist sie derselben einen zu mindest sehr zweifelhaften Dienst mit ihrer romantischen Schwärmerei für die ohnehin in sich verfallende magyarische Gewalt-herrschaft. Denn gerade die Hegemonie des Magyarentums bildet die wahre Achillesferse unseres Reiches, und es wäre traurig um dieses Donaureich bestellt, wenn es, diesen kölnisch-berlinerischen Auffassungen huldigend, das Magyarentum auch fernerhin in seiner privilegirten aber für die Gesammtheit gefahrbringenden Stellung beliesse. Eine weitere Förderung dieser Vorherrschaft der Gewalt und Ignoranz würde aber nicht nur für unser Reich, sondern ebenso für den Dreibund verhängnissvoll werden, denn die Behauptung, das Magyarentum wäre ein Pfeiler der Dreibund-Politik, ist nur eine jener gedankenlosen Phrasen, die man stets wiederholt, wenn man kein Argument bei der Hand hat. Wenn die Diplomaten, die die *Kölnische Zeitung* inspiriren, Ungarn als eine magyarische Potenz betrachteten, dann dürften sie dereinst Katastrophen zu verantworten haben, deren wahre Ursachen sie zu spät erkannt haben würden.

Was die Feindseligkeit der *Kölnischen Zeitung* gegen föderalistische Bestrebungen in Österreich-Ungarn anbelangt, so beruht dieselbe auf völliger Unkenntnis unserer Verhältnisse. Heute, wo das Deütschtum in Österreich von sehr ernst zu nehmenden Tschechisirungs-Versüchen bedroht wird, kann nur ein starrer Doctrinarismus oder anmassende Ignoranz im Festhalten an dem die ganze Nationalitäten-Misère heraufbeschwörenden Centralismus eine Bürgschaft für die Wahrung des nationalen Besitzstandes der Deutschen erblicken. Die Deutschen wären in unserer Monarchie nie so tief gesunken, sie hätten nie tschechisirende Massen-Kundgebungen in den Strassen Wiens erlebt, wenn sie den centralistischen Wahn bei Zeiten losgeworden wären. In Österreich herrscht seit Jahrzehnten der Centralismus, und doch Klagen die Deutschen ebenso wie die übrigen Nationen über Vergewaltigung. Und dennoch sollen die Deutschen auch weiterhin die jetzige centralistische gegen eine offen föderalistische Verfassung in Schutz nehmen? Leider thun sie es, auch ohne die Rathschläge der *Kölnischen Zeitung*. Doch jedenfalls aus unbegründeten Befürchtungen, denn der nur mit einer Nationalitäten-Abgrenzung zu verbindende Föderalismus würde sie mit einem Male zu der ihnen gebührenden, natürlichen Stellung der *primi inter pares* emporschnellen. Ein solcher Föderalismus hiesse doch, im Nord-Osten und Nord-Westen Mähren-Schlesiens und Böhmens zwei national-deutsche Staatsindividuitäten errichten, die mit dem von den Deutschen Inner-Österreichs bewohnten Hauptgebiete drei deutsche Einzel-Staten in dem österreichischen Bundesstaate bilden würden. Diese drei deutsche Staaten würden mit den die Magyaren, Rumänen, Italiener, Polen und die Hafenstädte Triest und Fiume vertretenden Stimmen in dem zu

errichtenden Bundesrathe stets und unter allen Umständen eine überwiegende Mehrheit gegenüber slavisirenden Velleitäten bilden. «Unter allen Umständen» — selbst wenn die Polen in das allslavische Lager überliefen, Die deutsche Sprache käme somit auf natürlichem Wege als Bundessprache zu Geltung, u. zw. als Sprache aller Central-Behörden und des Verkehrs zwischen den Einzel-Staaten sowohl wie auch zwischen diesen und den bundesstaatlichen Gewalten.

Die Nationalitäten-Kämpfe würden aufhören, denn dann hätte jedes einzelne Volk auf seinem engern heimatlichen Boden, in seiner Autonomie-Sphäre, Gelegenheit sich für das Gemeinwohl zu bethätigen.

Aus dieser, wenn auch nur flüchtigen Erwägung ist ersichtlich, dass ein nach Nationalitäten-Gebieten einzurichtender Föderalismus für die Deutschen den Weg bedeuten würde, auf dem sie, von Slavisirungs-Anschlägen befreit, rasch eine Stellung erlangen könnten, die sie sonst vergeblich anstreben.

Die Tante von Köln weiss also gar nicht worüber sie leitartikel, wenn sie, geradeso wie die im Centralismus versteinerte *Neue freie Presse*, für eine weitere durch «Aufpappeln» zu bewerkstelligende künstliche Ernährung der deutsch-magyarischen Hegemonie sich ereifert.

Die österreichischen Deutschen wissen sehr wohl, dass einerseits an eine zweite Aera Auersperg nicht mehr zu denken ist, dass andererseits gerade der Centralismus dem Vordringen des Slavismus auf Kerndeutsches durch keinerlei politische Grenzen geschütztes Gebiet förderlich ist, und dass die Deutschen eine Abgrenzung ihrer geschlossenen Gebiete nur erreichen könnten, wenn sie ihre theoretischen Befürchtungen über Bord würfen, im Kampfe gegen das die nackte mittelalterliche Willkür verkörpernde «historische» Recht mit

männlicher Entschlossenheit das Banner des nationalen Föderalismus aufpflanzen würden.

So wahr es ist, dass ein «historisch» gefärbter Föderalismus der altmodischen Königreiche für die Deutschen der sichere Untergang wäre, so einleuchtend ist es, dass ein mit der Abgrenzung der in compacten Massen wohnenden Völker geparter freiheitliche Föderalismus alle vernünftigen Wünsche der Deutschen und der übrigen Völker des Reiches verwirklichen würde.

Eben deshalb ist auch die Schlussfolgerung der *Kölnischen Zeitung*, wonach die Deutschen um jeden Preis «umkehren» und die dualistische Baracke stützen sollten, grundfalsch. Der Dualismus bedeutet die Anerkennung des historischen Staatsrechtes, die Beherrschung und Knebelung der in den «Königreichen» lebenden heterogenen Elemente. Stimmen die Deutschen auch diesmal für den Dualismus, also für das magyarische Staatsrecht, so werden sie das über kurz oder lang unter dem Damokles-Schwert des tschechischen Staatsrecht zu büßen haben. Darüber hilft keine es Sophisterei hinweg, auch die mütterliche Lehre des rheinischen Blattes nicht.

Ein reichstreuer Rumäne.

Eine Kritik der Unbegreiflichkeiten

Wien, im Januar 1899.

Es giebt merkwürdigerweise noch immer Leute, welche Österreich-Ungarn beneidenswerth finden und es sei richtig zu gegeben, dass es so manches gibt, was wirklich des Neides würdig ist. Naturschönheiten in reicher Zahl, fruchtbaare Länderstrecken-Schätze des Bodens und ein kräftiger, gesunder Schlag Menschen fehlen ihm wahrhaftig nicht. Eine Specialität jedoch, um die die alte Habsburgermonarchie gewiss niemand beneiden wird, sind ihre «Staatsmänner.»

Österreich-Ungarn hat niemals das Glück gehabt, dass seine Staatsgeschäfte Männern anver-

traut waren, die durch ihre geistigen und moralischen Qualitäten besonders für eine so schwierige und verantwortungsvolle Stellung prädestiniert gewesen wären. Noch niemals war es aber in dieser Beziehung um das dualistische Staatengebilde so kläglich bestellt, als dies gegenwärtig der Fall ist. In Österreich ist Graf Thun vergeblich bemüht, den gordischen Knoten der politischen Krise, die in Folge des Nationalitätenkampfes über Cisleithanien herein gebrochen ist, zu entwirren. In Ungarn steht noch immer der «geniale Bánffy», dessen Devise «Dummheit und Brutalität» ist, an der Spitze der Regierung und im Okkupationsgebiete ist der Reichsfinanzminister, Herr Benjamin v. Kallay bemüht, die judäomagyarischen Interessen wahrzunehmen, ohne Rücksicht darauf, ob er dadurch jene Aufgaben erfüllt, die der Monarchie mit der Übernahme des Okkupationsmandates erwachsen, ohne sich darum zu bekümmern, ob durch seine Verwaltungskünste nicht die Bevölkerung von Bosnien und der Herzegovina in einen unüberbrückbaren Gegensatz zu Österreich-Ungarn gebracht werden.

Das Kallay'sche System ist sowohl in der unabhängigen Presse, als auch in den Delegationen wiederholt charakterisiert worden. Im allgemeinen lässt sich das Urtheil über dasselbe in der Constatirung der Thatsache zusammenfassen, dass der Reichsfinanzminister es trefflich verstanden hat, das böse Beispiel nachzuahmen, welches die magyarischen Regierungen und Behörden durch ihr Verhalten gegenüber den nichtmagyarischen Nationalitäten gegeben haben. Es lässt sich eine fast ins kleinste Detail gehende Congruenz in der Behandlung der Rumänen, Serben, Slovaken u. s. w. in Ungarn und der autochthonen Bevölkerung Bosniens und der Herzegovina feststellen. Hier und dort läuft das Streben der Regierungskreise darauf hinaus, die nationale und confessionelle Autonomie so viel als möglich einzuschränken und überall bemüht man sich damit, die freie Meinungsäusserung auf das mindeste Mass einzuengen. Gleiche Ursachen erzeugen gleiche Wirkungen. Mehrere Jahre, nachdem eine rumänische Beschwerdedeputation in Wien erschienen war, an den Stufen des Thrones die ihnen von der magyarischen Regierung vorenthaltenen Garantien für die nationale Entwicklung ihres Volkes zu erbitten, entsendete die serbisch-orthodoxe Bevölkerung des Okkupationsgebietes

gleichfalls eine Deputation, um darüber Klage zu führen, dass sie in der Ausübung ihrer Schul- und Kirchenangelegenheiten, bezüglich welcher sie selbst während der Dauer der Türkenherrschaft autonom waren, in der chicanösesten Art und Weise behindert werden. Die Analogie lässt sich noch weiter fortsetzen. Es kann keinem Zweifel unterliegen, dass die Behandlung die in Ungarn den nichtmagyarischen Nationalitäten zuteil wird, sowie ein übergrosser Einfluss, den Ungarn auf die auswärtige Politik Österreich-Ungarns ausübt, die gesamtstaatlichen Interessender Monarchie, soweit dieselben in der Unterhaltung guter Beziehungen zu seinen Nachbarn im Osten und Südosten liegen, schwer geschädigt haben. Ganz genau so ist es mit dem System Kallay im Okkupationsgebiete. Ein österreichischer Staatsmann muss sich vor Augen halten, dass die Zukunft dieses Staates nur eine föderalistische Entwicklung sein kann. Wenn man dies in Rücksicht zieht, dann ist die Politik Bánffy's und Kallay's eine ganz unbegreifliche, ja selbstmörderische. Wie soll man es anders nennen, wenn man die ungarländischen Rumänen, die an einen unabhängigen rumänischen Staatsgrenzen, *en canaille* behandelt, und wenn man ein Land, wie es Bosnien ist durch eine schlechte Verwaltung insurgirt, anstatt es zu pacificiren?

Austriacus.

INFORMAȚIUNI

A apărut: *Schițe din Italia* de Teodor Bulc, profesor la liceul românesc din Beiuș. Este o descriție amănunțită a unei călătorii prin Italia, cu o mulțime de date interesante.

POȘTA REDACȚIEI

D-lui Se-no. Loco. Publicăm și articole de sociologie și literatură, dar trebuie să le vedem mai întâi. Trimiteți manuscrisul, căci altfel nu vă putem răspunde pozitiv.

D-lui V. I. At. — Brăila. Regretăm că nu putem satisface cererea DV. Precum veți fi văzut, nu publicăm poezii, cu atât mai puțin putem publica poezii *franțuzești*, or-cît de mult am ține la persoana, căreia dedicați inspirațiunea D-voastre.